

Казахскому университету - 60 лет!

Қазақ университеті

Газет 1948 жылдың көкек айының 20-шы жұлдызынан шыға бастады. 8-желтоқсан, 1994 ж. бейсенбі № 2 (1240)

Славный юбилей КазГУ

К.Нарибаев, ректор университета

За 60 лет Казахский государственный университет прошел большой и сложный путь, внося значительный вклад в развитие отечественной науки, образования и культуры. Юбилейные даты таких крупных образовательных научных центров, как КазГУ имеют не только внешнюю орону, выражающую в праздничности, но и внутреннюю, являющуюся в глубинной работе, связанной с осмыслением их места в жизни общества, состояния и перспектив развития в контексте общественной проблематики.

История нашего вуза ведет отсчет с 15 января 1934 года, когда состоялось торжественное открытие университета. Первый состав студентов насчитывал всего лишь 54 человека. Это были студенты физико-математического и биологического факультетов.

Первые десятилетия существования университета характеризуются его быстрым "физическим" ростом. Открывались новые факультеты, кафедры, увеличивалось количество специальностей. Именно в эти годы сформировались почти все факультеты, которые функционируют и сейчас: химический, филологический, факультет журналистики, юридический, географический, исторический, философский. В 1934 году была открыта научная библиотека с книжным фондом 6 тысяч томов, который уже в 1935 году увеличился до 29 тысяч печатных единиц.

Но приобретению подлинно университетского статуса способствовало прежде всего, формирование профессорско-преподавательского состава. Для университета, где преподаватель должен быть не только передатчиком знаний, сколько источником высшего знания, носителем собственного понимания сущности преподаваемого, очень важной была проблема комплектования кадров. В соответствии с принятыми постановлениями была проведена широкомасштабная работа по привлечению в университет профессоров и преподавателей из всех регионов страны.

Так, на постоянную работу в Алма-Ату переехали ассистенты Московского университета И.Д.Молюков, впоследствии профессор, В.Д.Соколовский, будущий академик, герой социалистического труда. Из Казанского университета приехал профессор К.П.Персидский, возглавивший математическую школу Казахстана и многие другие.

В первые же дни войны на фронт добровольцами из университета ушли 287 преподавателей, сотрудников и студентов. Среди них будущий герой Советского Союза А.Попов, Ш.Кусанова, В.И.Фурсов и многие другие. Всех перечислить нет возможности, но мы помним о них и в преддверии 50-летия со дня победы над фашизмом, горячо поздравляем наших ветеранов и искренне благодарим их.

В то суровое время жизнь университета была подчинена жиму военного времени. Ряд кафедр выполняли научные мы, связанные с нуждами производства, сельского хозяйства, оборонными заданиями военных ведомств.

Но несмотря на все трудности того времени, предметом ой заботы было сохранение и пополнение студенческого ва. После войны вернулась молодежь, которая едствии сыграла большую роль в развитии ситета. Это академик НАН РК А.Т.Лукиянов, члены-понденты НАН РК А.Ф.Шарифканов, Т.М.Масенов,

В.А.Сапа и др.

В 50-80-е годы шло активное укрепление и расширение университета. За это время упрочилась материально-техническая база вуза. Было закончено строительство первой очереди КазГУграда. Улучшилась оснащенность учебного процесса учебно-лабораторным оборудованием.

В 1971 году за заслуги в подготовке специалистов для народного хозяйства и развитие научных исследований Указом Президиума Верховного Совета СССР Казахский государственный университет был награжден орденом

Трудового Красного Знамени.

Свое признание университет получил благодаря плеяде крупных ученых, стоявших у истоков, это М.О.Ауэзов, К.П.Персидский, К.И.Сатпаев, В.Д.Соколовский, А.Б.Бектуров, Т.Т.Тажикаев, Б.А.Домбровский, М.Габдуллин и др.

Сегодняшний день университета определяется новыми, изменившимися политическими и экономическими условиями. Постановлением Президента Республики Казахстан от 9 января 1993 года наш вуз получил статус

автономного государственного высшего учебного заведения и был переименован в Казахский государственный национальный университет им.Аль-Фараби. Это решение было принято для более полного использования интеллектуального потенциала университета, увеличение его вклада в подготовку научных и педагогических кадров, специалистов по народному хозяйству. С учетом потребности в кадрах молодого суверенного государства в КазГУ существенно обновлен перечень специальностей, по которым до этого велась подготовка специалистов. Начата подготовка специалистов по различным профилям. С учетом дефицита компетентных кадров в области управления были введены специальности бизнес и менеджмент, маркетинга и коммерция, государственное и административное управление. Для организации учебного процесса по этим

специальностям был открыт факультет экономики и социологии.

В принятых законах Республики Казахстан "Об образовании" и "О высшем образовании" заложены многие правовые нормы для обеспечения кардинальной реформы высшей школы. Согласно законодательству Республики Казахстан, государство гарантирует приоритетное развитие системы образования, повышение престижа образования путем финансирования и материально-технического обеспечения учреждений образования по нормативам, ориентированным на уровень развитых стран.

Пока этот механизм не приведен в действие. Но, учитывая важную роль КазГУ в системе высшего образования, правительство республики приняло постановление "О мерах по дальнейшему укреплению материально-технической базы Казахского государственного национального университета им.Аль-Фараби", N 142 от 07.02.1194. Это постановление позволит совершенствовать учебный процесс и научную деятельность, улучшить жилищно-бытовые условия студентов и профессорско-преподавательского состава. Важен пункт постановления о выделении средств из бюджета на строительство второй очереди комплекса учебно-производственных зданий университета, жилья и спортивной базы. В этом проявилась забота правительства о будущем высшей школы в котором КазГУ занимает достойное место. Ведь цивилизованное человечество до сих пор не создало для достижения этой цели иного и более действенного механизма, чем университеты, и вряд ли в ближайшем будущем создаст.

Ғұламалардың ғибратындай,
Ұлылардың нұр-мұратындай,
Ұлтымның тілек,тірегі болған,
Алпысқа толды киелі ордам.

Ұлы ұстаздың тәлімін алған,
Ұрпаққа жетер танымы қалған.
Алпыс жыл жолың шежіре сынды,
Еліңе қостың өз үлесінді.

Үмітті жастың ақ арманындай,
Біліммен іздеп табар бағындай,
Сен едің биік талаптың шыңы,
Жұлдызы жанар таланттың сыны.

Қазақтың нұрлы болашағындай
Бақытқа ғана жол ашарындай,
Шәкірттеріңді талаптандырып,
Жібердің алыс қанат қактырып.

Салмағын артып келер ғасырдың
Атыңды алыс ел-елге асырдың
Шаттыққа бүтін бөленгенде шың,
Байрағың мәңгі төмендемесін.

Серік Қалиев,
филология факультетінің 5 курс студенті.

Международные связи университета

Расширение и углубление международных связей КазГУ им. аль-Фараби и возросший в связи с этим объем работ привели к необходимости создания специального административного подразделения - Управления международных связей (УМС), которое было открыто в декабре 1992 г.

УМС КазГУ им. аль-Фараби непосредственно занимается заключением междууниверситетских прямых договоров, контрактов, в которых определяются формы и условия сотрудничества. Связи с зарубежными вузами осуществляются на различных уровнях: на университетском; факультетском (например химический факультет - Цилинский политехнический институт (КНР), биологический факультет - Еврейский университет (Израиль) и т.д. и на персональном уровне, между учеными университета и их зарубежными коллегами.

Международные связи университета с каждым годом расширяются, это естественный процесс, без которого невозможна интеграция в мировую образовательную систему. Во всех странах университеты всегда опережали другие государственные учреждения в плане установления и развития международного сотрудничества. Наш университет не является исключением, и как ведущий университет независимой Республики Казахстан стремится к расширению и плодотворному использованию международных связей для подготовки кадров Республики Казахстан.

Наиболее динамично и плодотворно для нашего университета развивается сотрудничество с университетами стран Ближнего и Среднего Востока. Так уже в течении нескольких лет мы посылаем наших студентов для страноведческой и языковой стажировки в Марокко, Турцию, Иран.

За 1993-94 учебный год по линии междууниверситетских договоров 54 студента, в основном факультета востоковедения проходили стажировку в университетах Китая, Ирана, Турции и Марокко.

Одновременно, также согласно наших договоров, в Иране (Тегеранский университет), Китае (Ланчжоуский Синцзянский университеты) работало 5 преподавателей.

С другой стороны наш университет принял в 1993/94 учебном году 1 студента из Турции, 14 студентов из Ирана. В общей сложности всего 15 студентов, а также 4 стажеров и преподавателей из КНР.

Сравнивая эти данные, можно заметить, что наблюдается существенная диспропорция в количестве командированных в зарубежные вузы и принятых преподавателей и студентов. Кроме того до сих пор не удалось реализовать безвалютный обмен студентами и преподавателями с университетами развитых стран США, Англии, Франции и др.

Значительным событием 1993/94 учебного года стал Республиканский конкурс на Международные стипендии Президента РК "Болашак". УМС КазГУ приняло участие в разработке Положения "О республиканском конкурсе". Целью конкурса является отбор наиболее подготовленной части студентов и аспирантов для обучения в высших учебных заведениях США и Европейских стран.

В конкурсе приняло участие около 160 студентов со 2-го по 4 курс в основном гуманитарных специальностей.

По итогам 41 наш студент начал учебный год в зарубежных вузах:

- 26 студентов в университетах США;
- 4 студента - в Англии;
- 8 студентов - в ФРГ;
- 3 студента - во Франции.

В 1993/94 учебном году число студентов, стажеров,

аспирантов как принявших участие, так и успешно прошедших отбор в 2 раза выше по сравнению с предыдущими годами.

Так по линии Немецкой службы Академического обмена (ДААД) успеха добились - 8 студентов, преподавателей и научных сотрудников;

конкурс Британского Совета прошли 3 аспиранта и преподавателя;

по фонду Фулбрайта - 2 преподавателя;

по японскому фонду "Japan Foundation" впервые посланы в Японию для обучения 2 научных сотрудника и 1 студент;

курсы по рыночной экономике, организованные Институтом внешней торговли (ИЧЕ) Италии прошли 3 преподавателя;

аналогичные курсы, организованные Всемирным банком на конкурсной основе, прошли 5 преподавателей ФЭС;

по линии АСРЯЛ и МАПРЯЛ проходили стажировку в университетах США 3 преподавателя и 1 студент;

3 студента исторического факультета получили именные стипендии Французского Посольства для годового обучения в университете Ренн-1;

5 студентов-международников проходили стажировку в Лондонской высшей дипломатической Академии.

В экономических условиях сегодняшнего дня одной из наиболее перспективных и требующих всемерной поддержки форм международного сотрудничества для нашего университета является повсеместная кооперация с зарубежными партнерами в рамках единого проекта, финансируемого различными зарубежными фондами.

Так, на биологическом факультете проводится с Израильским университетом совместная научная программа. В рамках этой программы проходят стажировку 2 аспиранта, осуществляются научные командировки в Израиль, приобретены ряд приборов для научных исследований. По приглашению Королевского Общества Великобритании проф. Берсимбаев Р.И. стажировался в Великобритании. Руководимая им лаборатория проводит исследования, которые финансируются фондом Сороса.

Весной 1994 года КазГУ и наш партнер Миддлсекский университет (Великобритания) получили финансовую помощь от Правительственного фонда Англии - Ноу-хау - на развитие образовательных курсов по экологии. Этот проект, рассчитанный на 3 года, стан возможным благодаря совместным усилиям УМС и НИЧ университета.

В рамках этого проекта уже проведена Международная Школа по экологии (июнь 1994). Пять ученых экологов КазГУ проходили стажировку в Миддлсекском университете в октябре 1994 года.

Весной 1994 года КазГУ совместно со своим партнером Охлакомским государственным университетом (США) предложили совместный проект, направленный на трансформацию содержания и преподавания политических дисциплин в нашем университете. Этот совместный проект был подан на рассмотрение американского правительства и получил финансовую поддержку в сумме 300 тысяч долларов США. Общая сумма с учетом средств, вложенных OSU, составила 587 тысяч долларов США. Перед

факультетами общественных дисциплин открылись большие возможности для качественного повышения уровня преподавания своих предметов, подготовки спецкурсов и т.д.

Охлакомский государственный университет по нашей просьбе передал университету учебные планы и развернутые программы по многим политическим дисциплинам, а также несколько десятков книг по экономике, международному праву, политике США.

Сейчас УМС пытается расширить границы сотрудничества и добиться финансирования Американскими фондами программы обмена студентами, а также наладить сотрудничество в рамках единого проекта по естественным наукам. Имеются потенциальные возможности для развития подобных отношений с университетом штата Индиана (США).

Университет стремится также привлечь средства различных международных организаций для улучшения качества преподавания. Так за счет средств ЮНЕСКО будет улучшаться материально-техническая база факультета журналистики. поступление в монтаж компьютерного класса и современных телекоммуникационных систем должно начаться уже в декабре 1994 года.

Совместно с Миддлсекским университетом (Великобритания) КазГУ предложил пре-проект в рамках

(Жатканбаев Е.Б.) и философии (Касымжанов А.Х.). Пре-проект по основам рыночной экономики был составлен совместно с университетом Торонто (Италия) факультетом экономики и социологии.

Подготовлен и выслан пакет документов в японский Фонд памяти на предмет оборудования компьютерных классов.

Университет передал в Минэкономики РК (Управление координации внешней помощи Национального агентства по иностранным инвестициям) пакет документов для получения помощи в рамках Японского Культурного Гранта. Подготовлены документы для получения лабораторного лингафонного комплекса фирмы "Panasonic" стоимостью 500 тысяч долларов США.

Библиотечный фонд нашего университета пополнился на 13 тысяч экземпляров книг по экономике, международному праву и др. гуманитарным дисциплинам. Такой дар университету был сделан Международной студенческой организацией Швейцарии. Около 70 ящиков книг на арабском языке по экономике, истории и культуре арабских стран переданы университету Международной Организацией Исламского Спасения (Саудовская Аравия). Книги находятся в Москве и будут доставлены нам местным представителем этой Международной организации.

Ибрашев Ж.У.).

В 1993/94 учебном году перед преподавателями выступили с лекциями иностранных дел Президент СБСЕ ба, фон Углас, бывший госсекретарь по национальной безопасности при президенте США Дж. Картере З.Бжезинский, посол Республики Франция в Республике Казахстан Бертран Фессар де Фуко, американские профессор Джон Ришот, Филипп Портье и многие другие. Всего за 1993/94 год в университете работали и читали лекции 64 иностранных специалистов из Англии, Франции, Германии и др. Языковые занятия на факультете филологии и на международных специальностях вели преподаватели из Китая, Ирана, Судана, Сирии, Турции, США.

Ежегодно число иностранных специалистов работающих в нашем университете будет расти.

В современном обществе знания, обучение, информация и интеллектуальные навыки представляют собой новый перспективный товар для международной коммерции. В развитых и многих развивающихся странах образование превратилось в гигантский бизнес. Первые шаги в этом направлении делает и наш университет.

В последние годы иностранные студенты на основных факультетах, стажеры и аспиранты обучаются в

Подписан договор с ректором университета из Анкары (Турция)

программы Европейского Союза TEMPUS-TACIS, который впервые в 1994 году включил в сферу своего действия университеты стран СНГ. Целью программы TEMPUS является содействие университетам развивающихся стран в повышении материально-технической базы и повышения качества подготовки специалистов. 20% выделяемых средств напрямую отчисляются университету СНГ. Наш университет представил три предложения для совместного проекта: по экологии (Сармурзина А.Г.), по экономике

одним из путей интеграции в мировую систему образования, широко практикуемым во многих странах, является приглашение профессоров и ученых зарубежных вузов для чтения лекций и проведения совместных научных исследований.

Практика приглашения зарубежных специалистов и дипломатических работников стран, аккредитованных в нашей Республике, стала нормой для факультета востоковедения, факультета философии и политологии, и особенно на кафедрах международных отношений исторического факультета (зав.каф. проф.

университете преимущественно на контрактной основе. Из них около 40 студентов и стажеров на основных факультетах и около 80 на подготовительном факультете для иностранных граждан.

Впереди обширные планы и сотрудники управления приложат все усилия для их реализации.

Нач. УМС А.Нурмаганбетов
нач. отдела научно-культурных связей М.Буркитба.

Хроника становления КазГУ

- 30 октября 19933 года СНК Союза ССР принял постановление организовать в г.Алма Ате Казахский Государственный университет;

- 15 января 1934 года

состоялось официальное открытие университета;

- 19 января 1934 года в здании бывшей Верненской гимназии приступили к занятиям 54 студента на 2 факультетах: биологическом и

физико-математическом;

- 1939 г. Первый выпуск специалистов. Среди них: 23 физиков и математиков, 41 биолог, 23 физика;
- 1941 г. В первые же дни Великой отечественной войны на фронт ушли добровольцами 287

преподавателей, сотрудников, студентов;

- 20 апреля 1948 года вышел первый номер газеты "Казак университети";
- 1950 г. открыт студенческий спортивный клуб КазГУ;

- 1965 г. На факультете журналистики вышел в свет номер рукописного "Кайнар". В нем печатались художественные произведения студентов;
- 1966 г. Первая в

Научно-исследовательская работа в Казахском государственном национальном университете им. Аль-Фараби проводится согласно программ, финансируемых Министерством на и и новых технологий, программ фундаментальных исследований по приоритетным направлениям науки и научно-технического прогресса, финансируемым Национальной академией наук и хозяйственным договорам на создание научно-технической продукции с предприятиями и организациями Республики Казахстан.

Тематика научных исследований непосредственно связана с повышением качества подготовки специалистов и научно-педагогических кадров, ростом квалификации профессорско-преподавательского состава КазГУ.

В проведении научных работ принимают участие свыше двух тысяч человек, среди них 7 академиков и 10 член-корреспондентов, 140 докторов наук и около 700 кандидатов наук.

В университете функционирует управление научных исследований (УНИ) в состав которого входят: научно-исследовательская часть (НИЧ), которая объединяет научные работы 12 гуманитарных и естественных факультетов, экспериментально-производственный центр (ЭПЦ), Технопарк, центр по изучению творческого наследия Аль-Фараби, 5 научно-исследовательских институтов.

Решением Высшей Аттестационной Комиссии Республики Казахстан при КазГУ им. Аль-Фараби были утверждены 19 специализированных советов, из них 9 по защите докторских и 10 по защите кандидатских диссертаций. Пять спецсоветов функционируют на механико-математическом факультете, три спецсовета - на филологическом факультете, по два спецсовета - на химическом, юридическом факультетах, факультетах экономики и социологии, философии и политологии, по одному спецсовету на остальных факультетах.

В целом, спецсоветы КазГУ проводят защиты по 46 научным специальностям. В спецсоветах задействованы 293 ведущих ученых университета и других ВУЗов, научных учреждений, в том числе 10 академиков, 21 член-корреспондент, 195 докторов наук и 67 кандидатов наук. Вышеуказанное свидетельствует о том, что спецсоветы при КазГУ обладают значительным интеллектуальным потенциалом для подготовки научных кадров высшей квалификации.

Спецсоветы КазГУ выполняют огромную работу по подготовке научных и научно-педагогических кадров. За десять месяцев 1994 года состоялось 8 защит докторских и 73 защиты кандидатских диссертаций. В спецсоветах при КазГУ защищают диссертации не только сотрудники нашего университета, но и из других ВУЗов, научных учреждений республики. Из 81 человек, защитивших докторские и кандидатские диссертации в текущем году, 42 являются сотрудниками КазГУ, 8 - из ВУЗов г. Алматы, 12 - из областных ВУЗов, 10 - из институтов НАН РК, 4 - из госучреждений, 5 - из стран ближнего зарубежья.

В спецсовете под председательством академика НАН РК Кабдулова З.К. состоялось 11

защит, по 7 - 9 защит состоялись в спецсоветах под председательством проф. Сергалиева М.С., проф. Касабекова А.К., проф. Берсимбаева Р.И. Всего за 1994 год в спецсоветах при КазГУ будут защищены свыше 120 диссертаций.

В аспирантуре КазГУ обучаются 509 человек, в том числе 370 - очно и 139 - заочно. Из них с целевым назначением для областных ВУЗов республики обучаются - 104, проходят научную стажировку - 65, из них - 34 прикомандированы к КазГУ из областных ВУЗов, 82 оформлены соискателями для завершения работы над кандидатскими диссертациями. В 1994 году из 83 человек заканчивающих очную аспирантуру, 19 защитили кандидатские диссертации.

Подготовка и обучение в аспирантуре КазГУ проводится по 66 научным специальностям. Научное руководство аспирантами, стажерами-исследователями, соискателями осуществляют 120 докторов и 80 кандидатов наук.

Через докторантуру КазГУ проходят подготовку 27 человек, из них 5 прикомандированы к КазГУ из других ВУЗов. В текущем году три докторанта в срок защитили докторские диссертации (Койгельдиев М.К. (истфак), Дюсембаев А.Е. (мехмат), Ивашкевич А.Н. (химфак), три докторанта представили свои работы к защите (Ибраева Г.Ж. (журфак), Умирбаев У.У. (мехмат), Скалон Н.Р. (филфак).

Благодаря такому научному потенциалу КазГУ удалось сохранить стабильность, а по отдельным показателям добиться и положительных результатов.

Научная работа недавно открытого института проблем экологии связана с экологическими проблемами водных экосистем Казахстана.

С целью разработки природоохранных мероприятий изучается качество воды водоемов Казахстана, их сертификация, разрабатываются принципиально новые методы и технологии очистки сточных вод и питьевой воды. НИИ ПЭ участвует в совместном проекте Германского сообщества по техническому сотрудничеству и Городского управления экологии г. Алматы по водопользованию и охране водных ресурсов.

Другими направлениями научной работы НИИ ПЭ является участие в создании опытно-промышленной базы по отработке принципиально новых, экологически чистых процессов переработки минерального сырья Казахстана на базе электронно-лучевой технологии в г. Степногорске, совместно с Технопарком Горно-химического комбината, а также готовит специалистов-экологов различного профиля.

Научная работа НИИ проблем биологии и биотехнологии ведется по нескольким направлениям:

1. Биотехнология растений и прикладная микробиология;
2. Молекулярная биология и генетика микроорганизмов и растений;
3. Биоэнергетика и космическая биология;
4. Биологические ресурсы и их рациональное использование;
5. Эволюционная биоморфология и биопродуктивность водоемов;
6. Физиологические механизмы адапционных реакций человека и животных;

человека и животных;

7. Механизмы дифференциации тканей.

Научная работа проводится в научно-исследовательской части (НИЧ) по следующим программам:

1. Исследование актуальных задач прикладной математики для решения научно-технических проблем развития народного хозяйства.

2. Исследование теоретических и методологических проблем современной математики и их использование для подготовки научных кадров высшей квалификации.

Исполнитель: Механико-математический факультет.

3. Научные основы изучения современного состояния и рационального использования природной среды внутриконтинентальных котловин.

Во время посещения президентом РК Н.А. Назарбаевым университета

кий факультет.

4. Разработки и исследования теоретических и методологических основ социально-экономического, исторического и культурного развития Республики Казахстан с учетом обеспечения подготовки кадров высшей квалификации.

Исполнитель: Факультеты экономики и социологии, философии и политологии, исторический, филологический, востоковедения и журналистики, а также Центр Аль-Фараби.

Необходимо отдельно отметить научную работу канд. физ.-мат. наук Таурбаева Т.И., которая направлена на разработку технологии получения солнечных элементов на основе пленок гидрогенизированного аморфного кремния и его сплавов полупроводниковых многофункциональных сенсоров, технологию изготовления солнечных элементов на основе монокристаллического кремния. Объем этих работ составляет свыше 500 тыс. тенге, заказчик - Национальный центр радиозлектроники и связи РК.

Также следует отметить научно-исследовательские работы, выполняемые под руководством проф. Инюшина В.М., основным направлением которых является изучение биофизического механизма лазерной активации растительных организмов, а также с разработкой и внедрением лазерной агротехники в сельском

агротехники в сельском хозяйстве, разработка лазерных агрогидромультипликаторов очистки сточных вод и бассейнов. Продолжается НИР по внедрению методов биоэнергетической реабилитации, способствующих повышению производительности труда рабочих, профилактике и снижению заболеваний.

В настоящее время проводится изготовление и поставка резонансных камер биоэнергетической реабилитации для медицинских учреждений Семипалатинска и других областей пострадавших от ядерных испытаний.

Объем этих исследований составляет свыше 700 тыс. тенге.

Наши ученые принимают активное участие в конкурсах различных Фондов, как республиканских, так и

направлений. Это позволило получить дополнительные средства для выполнения НИР и привлечь широкий круг ученых и специалистов университета к участию в фундаментальных исследованиях в области естественных, гуманитарных и технических наук. Так в этом году по линии НАН РК выполняются 117 научных работ с объемом финансирования около 6 млн. тенге.

Всего по КазГУ в этом году выполняются 240 научно-исследовательских работ с общим объемом финансирования около 17 млн. тенге.

Итоги научной деятельности ученых университета нашли широкое отражение в недавно прошедшей научно-теоретической конференции посвященной 60-летию КазГУ (12-14 октября 1994 г.).

сотрудника КазГУ стали обладателями грантов Фонда Сороса на основании данных по публикациям в центральных журналах бывшего СССР и зарубежных изданиях с 1987 по 1992 год.

В этом году по грантам Фонда науки при Министерстве науки и новых технологий выполняются 27 НИР с объемом финансирования более 800 тыс. тенге. Наибольшее число грантов выполняются в НИИ экспериментальной и теоретической физики - 10 и на химическом факультете - 7.

В последние годы произошло значительное снижение числа хозяйственных работ, что связано с дальнейшим падением уровня производства, распадом традиционных экономических связей. Ранее приобретенные оборудование и приборы устарели, стоит острая проблема с химическими реактивами, дефицит современной вычислительной техники. В связи с этим одной из главных задач становится материально-техническое обеспечение НИОКР.

Коренным образом изменились отношения с Национальной Академией наук РК. Научные работы ученых университета уже второй год активно участвуют в конкурсах научно-исследовательских проектов для включения в программы фундаментальных исследований по приоритетным для республики направлениям. Это позволило

ходила по 14 секциям (6 - естественные науки, 8 - гуманитарные науки). В докладах было отражено современное состояние КазГУ и ее перспективы, научные школы КазГУ.

Анализ результатов показал, что научно-исследовательская работа в КазГУ проводится по научным направлениям охватывающим проблемы социально-экономического и культурного развития республики, формирование правового государства и нового законодательства, развития языковых единений разных уровней, восточной философии и истории, подготовки повышения квалификации педагогических кадров, проблем математики и механики, кибернетики и ЭВМ, теории машин, роботов и манипуляторов, физических и химических исследований веществ и процессов, охраны окружающей среды и рационального использования природных ресурсов.

Таким образом, к своему 60-летию ученые КазГУ подошли с солидным багажом разработок, которые, хочется верить, позволят поднять еще выше знамя университета и внести большой вклад в науку и ускорение научно-технического прогресса Республики Казахстан.

Проректор по научной работе
З.А. Мансуров

КазГУ торжественная церемония посвящения первокурсников в студенты;
1972 г. Открыто студенческое конструкторское бюро университета;
1974 г. Принят в

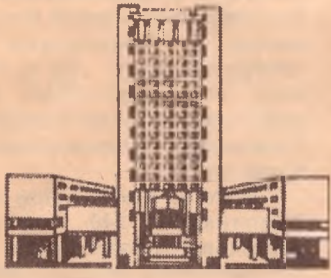
эксплуатацию новый спортивный зал при химфаке;
1977 г. Клубу Интернациональной дружбы вручен Почетный диплом Международного студенческого союза;
1978 г. Состоялся первый

фестиваль "Достык".
1984 г. Открытие нового корпуса ректората
1985 г. Открыт порготоривательный факультет для иностранных граждан;
1987 г. Введен в строй

спортивный комплекс КазГУ в КазГУраале;
1991 г. Университету присвоено имя великого мыслителя востока аль-Фараби;
9 января 1992 года университет празднует 60-летие

автономного государственного высшего учебного заведения и переименован в Казахский государственный Национальный университет им. аль-Фараби;

Қазақ мемлекеттік

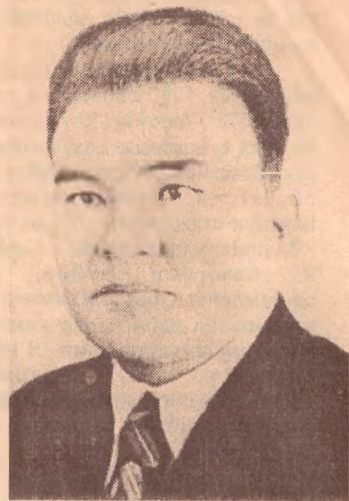
1934 -
1994 гг.

Доцент Ф.Т.Оликов
1934-1940 гг.

Доцент И.К.Лукьянец
1940-1947 гг.

Академик АН КазССР,
профессор
Т.Т.Тажобаев
1947-1953 гг.

Профессор
А.З.Закарин
1953-1955, 1961-1970 гг.

„Университеттің болашағы зор, жарқын болатындығына сенемін“.

Той қарсаңында тілшіміз университеттің 1970-1986 жылдардағы ректоры болған Қазақстан Республикасы Жоғары Кеңесінің ғылым, білім және жаңа технологиялар жөніндегі комитетінің председатели, академик Өмірбек Арыстанұлы Жолдасбековпен сұхбаттасқан еді.

Біз Өмірбек ағаны ізлеп келгенімізге ол кісінің Жоғары Кеңестің мәжілісінен келіп отырған беті екен Аялында ғана газет беттерінен „Қарашаның 16-сында Парламент пленарлық мәжілісін „Жоғары білім беру туралы“ заңның орындалу барысы туралы мәселеден басталды... Ғылым, білім және жаңа технологиялар жөніндегі комитеттегі талдаулардың нәтижелері бойынша әзірленген Өмірбек Жолдасбековтың қосымша баяндамасын тыңдады...“ деген хабарды оқыған болатынбыз Өмекеңнің шаршаңқырап тұрғанын аңғару қиын емес еді. Сонда да болса жүзінен жігерліліктің лебі соғып, қажырлы қайраты көзге ұрып тұрды. Мен VIII, X, XI, XII шақырылған Қазақ ССР Жоғарғы Советтерінің депутаты; егеменді еліміздің соңғы сайланған Жоғарғы Кеңесінің Комитет төрағасы, белгілі қоғам қайраткері, академик Өмірбек Арыстанұлы Жолдасбековтың алдында тұрдым... Абдырап барып, келіп жөнімді айттым. „О, университеттен... Университет для меня родной...“ деп, әңгімені өзі бастап кетті. Сосын „Жоғары Кеңесте жоғары білім туралы мәселе өте қызу талқыланды. Бұл мәселегі қойғандағы Комитеттің негізгі мақсаты әрине, өте қиын жағдайға түсіп отырған жоғары мектепке, әсіресе оның ұстаз-ғалымдары мен студенттеріне көмек көрсету“ болғанын айтып, „сонымен ікелей мәселеге көшейік. Не істейміз?“ - деді. Мен қажет болар деп, дайындап келген сауалдарымыз ұсындым.

Университетте ректор болып тұрған кезіңіздегі ең бір есте қалған оқиғалар жайлы айтып берсеңіз. Қиындықтар да, қуанышты шақтар да болған шығар?

Әрине, оқиға жағдайлар аз болған жоқ. Бәрін айту ұзақ тастан той. „Еден“ деген кейбіреулерін ғана айтайын. 1970

жылы 30 декабрь күні, жаңа жылға бір-ақ күн қалғанда Қазақ ССР Министрлер Советінің „С.М. Киров атындағы қазақ мемлекеттік университетінің оқу-ғылыми комплексінің құрылысын бастау туралы“ қаулысы шықты. Ол оңайлықпен келген жоқ. Осы қаулыға жету жолында қыруар дайындық жұмыстары жасалды. Ол кезде мұндай үлкен құрылыстарға Мәскеудің рұқсаты керек болатын. Мәскеудің Госплан, Госстрой сияқты мекемелерінде университет қалашығы құрылысының жобасын, жоспарын, т.б. көптеген техникалық-материалдық, жұмыс құжаттарын бекітіріп алу үшін айлап жатып, чиновниктермен күресуге тура келді. Ректорлық қызметте кездескен қиыншылықтар дегенде сол бір кездер есте қалып қойыпты. Осы қаулы болмағанда сол жылдардағы құрылыс заңдарына байланысты ҚазМУ-дің қазіргі ғимараттары салынбас еді. Қаулы шығысымен-ақ университет қалашығының құрылысы басталып та кетті. Бұл тек біз үшін ғана емес, республика өміріндегі де маңызды оқиға болды.

Сол кездегі республика басшылығының, әсіресе Д.А. Қонаевтың университетке ұдайы қамқорлық жасап, көп көмектескенін атап айтқым келеді. Қонаев қазіргі биология факультетінің оқу корпусы біткен де өз ікеліп көріп, қуанышымызға ортақтасты. Ол кісінің жаңа корпусардың салыну, ұжымның оқу, ғылыми, тәрбие жұмыстарының барысымен танысу мақсатымен университетке 4-5 рет келгені есімде. 1984 жылы университет комплексінің бас корпусы пайдалануға берілді. Сол жылы ҚазМУ-дың елу жылдығы жаңа ғимаратта бірге тойланды. Осы

үлкен тойымызға Димекен бастаған республика басшылығы түгелге жуық қатынасуы университеттің мерейін үстем мәртебесін биіктеге түсті. Бұл бәріміз үшін де зор қуанышты шақтар болатын.

Өмекең ағамыз сөйлеп отыр... Университетті басқарған он алты жыл... Осы уақыттар ішінде қазақ білімінің қарашаңырағы еңсесін биіктеге түскен қыруар жұмыстар жасалынған. Жаңа кафедралар, факультеттер ашылып, университет сан жағынан да, сапа жағынан да өсе түскен. Мысалы, профессорлар саны жүзден асты. Оқу, тәрбие, ғылыми жұмыстар жақсарып, халықаралық деңгейде көріне бастады. Мысалы, ҚазМУ

сол кезде КСРО-ның жетпістей университеттерінің ішінде ең үздік деген алғашқыларының бірі болып Университеттердің Халықаралық Ассоциациясына (МАУ) мүше болды. Бұл университетіміздің дүниежүзілік деңгейде таныла бастауы еді.

Қазақ университетінің қазіргі жай-күйі туралы не айтар едіңіз?

Жоғарғы Кеңестің мәжілісінде жоғары білім туралы қаулының орындалу барысын талқылағанда жалпы білім беру, ғылым саласында аса қиын жағдайдың туындап отырғандығына қатты назар аударылды. Болашаққа үміт арттып, өркеніетке жетемін деген ел ертеңін ойлайды. Біздің ертеңіміз бүгінгі жастарымыз болса, олардың заманға лайықты білім-ғылыммен қарулануы аса маңызды. Елімізді өрге сүйрейтін білімді де білікті азаматтарды тәрбиелеп, дайындап шығару - біздің халық алдындағы үлкен парызымыз. Қазір елімізде жүріп жатқан түбірлі экономикалық өзгерістерге байланысты халық

ағарту, ғылым, жалпы мәдениет саласында елдегі қиыншылықтардың туындап отырғандығы анық. Міне, осындай қиыншылықтарға қарамастан қазақ білімінің қарашаңырағы өз абыройын жоғалтпай, биікте көрініп келе жатқандығына ризалық сезімді білдіремін. Оқу орнында бұрыннан қалыптасқан жақсы дәстүрлер бүгінгі күні де жалғасуда. Оқу-тәрбие, ғылыми жұмыстарда ұлттық университет еліміздегі жоғары оқу орындарының ту ұстаушысы болып келеді. Шет елдердің алдыңғы қатарлы оңлаған университеттерімен түрлі байланыстар орнатып, халықаралық аренада ең ілкілі қаламталып жасауда. Сонымен, дүниежүзілік білім беру, ғылым жүйесінде өзіне лайықты орны бар үлкен оқу орындарының біріне айналуда. Бір ғана мысал келтірейін. Қазақстандағы 66 жоғары оқу орны халықаралық Сорос бағдарламасының 3-грантын жеңіп алды. Соның 24-ін университеттер ғалымдары иеленді. Мұның өзі университеттің тек білім, тәрбие берудің ғана емес, сонымен бірге үлкен ғылым орталығы екендігін дәлелдесе керек.

Өмірбек Арыстанұлы 1962 жылы республика академиясының академигі болып сайланды. Ол - халықаралық (1991) және Қазақстан Республикасы инженерлік академияларының (1992) академигі, Пәкстан ИА-ның құрметті академигі (1993), Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген ғылым қайраткері (1974), ҚР Мемлекеттік сыйлығының лауреаты (1982), В.Г.Шухов атындағы Халықаралық алтын медальдың лауреаты (1993), Әл-Хорезми атындағы халықаралық алтын медальдың иегері (Иран, 1994). Академиктің жиырмаға тарта монографиясы мен оқулықтары, 400-ден аса ғылыми еңбектері жарық көрген. Олардың ішінде 70-тен астамы АҚШ, Канада, Англия, Италия, Испания, Индия, Польша, Болгария, Румыния сияқты елдердің ғылыми басшыларында жарияланды. Өмекең - шәкірттерімен бірге 106 КСРО және шетелдік патенттердің иесі.

Университеттің болашағын, яғни жүз жылдығын қалай елестетесіз?

Болашақты болжап айту дейтүюіңіздің мүше о мүше корреспондентов НАН РК. 125 докторов, профессоров, 643 кандидатов наук, доцентов.

Университет сөзінде:
В структуре КазГУ 13 факультетов, дневных, заочных и вечерних форм обучения. В их числе 108

кафедр. Общий контингент студентов составляет более 13 тыс. человек в том числе:
- 7311 тыс. - дневного;
- 4562 тыс. - заочного;

- 727 - вечернего.
Также около 100 иностранцев из 17 стран мира. Функционирует 19 специализированных советов

по защите и присвоению ученых степеней.
В составе 1237 преподавателей - 16

УНИВЕРСИТЕТІНІҢ РЕКТОРЛАРЫ

Академик АН КазССР,
профессор
Т.Б.Дарқанбаев
1955-1961 гг.

Академик АН КазССР,
профессор
У.А.Джолдасбеков
1970-1986 гг.

Академик АН КазССР,
профессор
Е.Е.Ергожин
1986-1988 гг.

Член-корр. АН КазССР
профессор
М.М.Абдильдин
1988-1990 гг.

профессор
К.Н.Нарибаев
1990-

үшін көрініс болу керек.Бұл, әрине, өзіл той. Мен өзім университеттің болашағы зор, жарқын екендігіне сенемін. Өзіндік қалыптасқан озық дәстүрі бар университеттің жаңа биіктерге шыға берері анық...

ҚазМУ қалашығының Бас жоспары бойынша әлі біраз ғимараттар салынып, бөлімдері түзуі керек. Қазір біткендері - салынуға тиістілердің жарымынан аз ғана. Екінші кезекте Бас корпусының алдындағы құрылысы жақындап қалған Мәдениет сарайынан басқа бірнеше оқу корпустары, 3,5 млн. кітап қоры болатын кітапхана, ғылыми зерттеу институттарының жайдары, Фараби атындағы ғылымның бойынан 16-18 этажды 5-6 тұрғын үй, т.б. салынуы жоспарланған. Осылар салынып бітіп, ҚазМУ-дың әсем қалашыққа, Алматының ең бір көрікті архитектуралық ансамбліне айналатынына сенемін. Әрине, қазір бұл қиын. Арман, қиял сияқты болып та көрінуі мүмкін. Бірақ, менің осы күнші қиыншылықтарды жеңіп, алдағы асыл армандардың шындыққа айналатындығына еш күмәнім жоқ.

Ө.Жолдасбеков ұлағаты ұстаз да. Қазақ білімі мен ғылымының көрнекті ұйымдастырушыларының бірі. Өмекінің тікелей басшылығымен университетте жаңа мамандықтар бойынша ондаған кафедралар ашылып, механика және колланбалы математика факультеті құрылды... Ол - Қазақстан Инженерлік академиясының президенті (1991), Ислам мемлекеттерінің инженерлік академиясының вице-президенті (Каир, 1992), Халықаралық инженерлік академияның бірінші вице-президенті (Мәскеу, 1992), ҚР ҰҒА-ның Механика және машинатау институтының құрметті директоры... Тізе берсе, осындай жаңасын кете береді. Оның жетекшілігімен он тоғыз докторлық, жетпістен астам кандидаттық диссертация қорғалған... Жолдасбековтың механика саласындағы ғылыми мектебі қазақ ғылымның әлемдік аренаға шығарған, ең бір белені де келешегі зор бағыттардың бірінен саналады.

- Той күні университет ұжымына не тілек айтар едіңіз?

- Ректор болып істеген жылдарым өзіме ыстық көрінеді. Университеттің бүгінгі күнгі жетістіктерінде менің де қосқан үлесім, сіңірген еңбегім бар деп білемін. Сондықтан да ҚазМУ-дың көркейіп, өркендей беруіне шын тілектеспін.

Университетте замана талабына сай әлі де жаңа мамандықтар, ғылым салалары бойынша кафедралар, факультеттер ашылуы керек. Түрлі бағыттардағы ғылыми лабораториялар мен ғылыми зерттеу институттарының құрылуы да - өмір талабы. Оқу, ғылыми жұмыстарда шетелдердің ірі-ірі университеттерімен байланыстарың нығая бергені жөн. Шетел азаматтарын көбірек оқыту керек. Ол үшін университеттің ғалым ұстаздары әлемдік деңгейде болып, ұлттық жоғары білімнің, ғылымның мақтаншығы, ал студенттеріміз ғылым-біліммен жеткілікті дәрежеде сусындаған, отандық рухта тәрбиеленген, халқына адал қызмет ететін абзал азаматтар болсын. Түйіндеп айтсақ, Фарабидей ұлы бабамыздың атындағы ұлттық мемлекеттік университетіміз қазақ білімі мен ғылымының қасиетті қара шаңырағы, көш бастаушысы болып, абыройы арта берсін...

Ол әңгімесін аяқтағандай болды. Иә, университетті басқарған он алты жыл бүгінгі белгілі қоғам қайраткері, академик Өмірбек Арыстанұлының өмірінде айтарлықтай із қалдырды. Тебірене айтқан әр сөзінен осыны аңғардык. Ал бұл кез университет үшін де ең бір елеулі, барынша қанат жайып, өркендеген жемісті жылдары болды. Бүгінгі үлкен той күні ардагер азаматтың сол бір шақтарда университеттің дәстүрлі жалғастырып атқарған үлкен істеріне ризашылық сезімімізді білдіреміз.

Өз тілшіміз

Журналистскому образованию Республики - 60 лет

Начало журналистскому образованию Республики Казахстан было положено в 1934 году, когда по постановлению правительства был открыт Казахский Коммунистический институт журналистики (КИЖ).

Открытие специального института свидетельствовало об острейшей нехватке журналистских кадров. В редакционных коллективах к началу 40-х годов было всего 1,5% сотрудников с высшим образованием. О журналистах со специальным образованием говорить не приходится, поскольку их не было.

Весной 1941 года КИЖ был объединен с Казахским университетом.

Первым деканом факультета стал Федор Алексеевич Жеребятнев. Планировалось, что специалистов новый факультет выпустит в 1946 г. Их, этих специалистов, с нетерпением ждали на местах, поскольку редакционные коллективы работали на пределе возможного, крайне низок был профессиональный уровень сотрудников, да и тех не хватало. Вся надежда была на университет.

Однако эти планы перепутала война. Факультет перешел на ускоренную подготовку специалистов, до минимума был сокращен набор. По сути дела, к изначальным планам удалось вернуться лишь после войны, в 1945г. И все эти годы приходилось работать в тяжелых условиях: не хватало аудиторий, мест в общежитиях, отсутствовала необходимая материальная база. Некоторое облегчение наступило после 1948 г., когда в соответствии с постановлением бюро ЦК КП Казахстана факультету была оказана существенная материальная помощь, удалось оборудовать кабинеты печати и машинописи, открыть учебную типолабораторию. Однако именно отсутствие достаточного научно-педагогического потенциала побудило руководство университета в 1949г. преобразовать факультет в отделение журналистики при филологическом факультете. Многие годы ушли на накопление сил для мощного рывка вперед...

В 1966 - 1967 учебном году

отделение было преобразовано в самостоятельный факультет. Его деканом был избран доцент Амандосов Тауман Салыхпаевич, впоследствии ставший доктором наук, профессором и создавший одну из научных школ.

Сотрудники факультета отдавали себе отчет в том, что самобытная отечественная журналистика сможет в дальнейшем успешно развиваться только при наличии теоретических школ, готовых к обобщению накопленного опыта, способных прогнозировать развитие средств массовой информации, а главное - сплачивать вокруг создателя школы его единомышленников. История развития науки убедительно доказала, что многообразие школ в журналистике способствует созданию стройной концепции развития того или иного канала информации, заставляет искать новые формы общения аудитории.

А во весь голос казахстанские школы заявили о себе в середине 60-х годов, когда по инициативе факультета в Алматы была проведена Всесоюзная научно-практическая конференция по проблеме журналистики. Ее участники - ученые Москвы, Киева, Минска, Львова, Кишинева, Свердловска, Владивостока с удовлетворением констатировали значимость работ казахстанских исследователей.

Материалы конференции, опубликованные в сборнике "Искусство публицистики", по сей день представляют научный интерес и по-прежнему входят в списки обязательной литературы на факультетах и отделениях журналистики бывшего Союза. И в этом немалая заслуга научных школ КазГУ, бережно относящихся к опыту и традициям отечественной журналистики.

Сегодня на факультете несколько таких школ. Во главе их стоят видные теоретики и практики журналистики, профессора Т.К.Кожакеев, М.К.Барманкулов, П.М.Уразаев.

За последние 20 лет увидели свет учебники и учебные пособия по истории журналистики Казахстана, жанром периодической печати и теле-радиожурналистики, теории сатиры "белым пятнам" истории

публицистики, технике печати, проблемам психологии творчества. Всего около 30 названий. На этих книгах воспитано не одно поколение журналистов, эти работы выдержали самый серьезный экзамен - они испытаны временем и многократно проверены практикой. В этом заслуга их авторов доцентов С.С.Матвиенко, Л.М.Кукапонова, В.К.Совы, профессоров Т.С.Амандосова, Х.Н.Бекхожина, Г.В.Колосова, Т.К.Кожакеева, М.К.Барманкулова, П.М.Уразаева, Н.О.Омашева, С.К.Козыбаева, Ю.А.Крикунова, А.И.Идрисова и др.

Оглядываясь на пройденный путь, можно с удовлетворением констатировать, что Казахский университет внес заметную лепту в развитие журналистского образования Республики Казахстан. 85% работников газет, издательств, радио, телевидения республики составляют его выпускники.

Питомцы факультета трудятся в различных государственных учреждениях от президентского аппарата и кабинета министров до местных структур управления, причем не только в Казахстане, но и за его пределами. Только за последние 10 лет подготовлено около 200 специалистов для государств дальнего зарубежья.

Достаточно высок и научный потенциал. Среди педагогов факультета 8 докторов наук, профессоров, и 15 кандидатов наук. Если к началу 50-х годов было всего 2 кафедры, то сейчас их 6. Начата подготовка кадров по международной журналистике. На двух формах - дневной и заочной - обучается около тысячи студентов, создана аспирантура. Да и само журналистское образование претерпело изменения. Наряду с КазГУ журналистские кадры готовят международный институт журналистики, отделение журналистики в Караганде и Туркестане. Открыта академия кино, радио, телевидения. Во главе этих учебных заведений стоят выпускники университета, а это значит, что концепция университетского образования развивается в новых условиях.

профессор Ю.А.Крикунов,
декан факультета журналистики

В том числе по факультетам:

1) Биофак - 83;
2) Геофак - 66;

3) Факультет Востоковедения - 56;
4) Журфак - 52;
5) Истфак - 79;
6) Мех.мат.ф-т - 162;

7) Химфак - 81;
8) Физфак - 70;
9) Филфак - 139;
10) Юрфак - 85;
11) Факультет

философии и политологии - 76;
12) Факультет экономики и социологии - 55;

За время существования университета подготовлено 64457 специалистов.

Тіл қасиеті көтерілер шақ туды.

Университеттің Тіл бөлімінде атқарылып жатқан жұмыстарды Әбілмәліп беруге оның бастығы Зейнолла Қариды сөзге тарттық.

Біз мемлекетімізде Тіл комитетінен бұрын құрылған бөліміз. Яғни, 1992 жылдың 1 наурызында дүниеге келдік. Оу дегеннен университетімізде тілді дамытудың үш жылдық тұжырымдамасын жасап, бағдарламасын түздік. Онда орыс тілді дәрісханадағы қазақ тілі мен та хихының берілісі;

кәсіби мамандықтағы пәндердің қазақ тілінде оқытылуы барысы;

іс қағаздар мен құжаттардың және маңдайша жазулары мен қабырға ілмелерін бір ізділікке салу;

терминологиялық сөздіктер мен тілшарларды жасау;

әдістемелік талқыламалар мен оқу құралдарын жазу;

университет ұжымдарын еттілікпен мемлекеттік тілге көшіру және қазақ тілін үйренушілерге топ ашу сияқты күрделі шаралар қарастырылды. Нәтижесінде қазір қолданбалы қазақ тілін оқытатын кафедрада 35 ұстаз 250 топқа бөліп сабақ жүргізеді. Бұл бір.

Екіншіден, оқу ғимараттарының факультеттік паспорт-тары жасалып, үштен екісінің маңдайша жазулары қалыпқа келтірілді.

Үшіншіден, ғылыми кітапханадағы қазақ тіліндегі әдістемелік құралдар мен оқулықтардың тізімі алынып, сұраныс-тапсырыстық қазақ бөлімі ашылды және факультеттік абонементтері жүйеленді.

Төртіншіден, факультеттердің оңаласу жағдайына қарай орыс тілді дәрісханаларға арналып 6 (алты) қазақ тілі кабинеті ашылды. Сөйтіп, тіл үйренуші-лердің кабинеттік жүйесі қалыптасты.

Бесіншіден, іс-қағаздарды ереже-қағидаға сай қалыптастыру үшін сөздік құрап, университеттің қосалқы ұжымдарына тараттық. Мемлекеттік тілді өз еріктерімен үйренушілердің 400-ге жуық тобында 4000 адам

бастауыштық түрінде оқыды. Қорытындысы жыл сайынғы „Тілге құрмет - елге құрмет“ атты айдармен өтілетін олимпиадада талқы-ланды.

Бөлім атқарар ауыр жүктің тағы бірі - жастарға әдеби-мәдени және тарихи-өнерден тәлім-тәрбие беру. Бұл сала екі түрде - „Ақотау“ көркемөнер-паздар клубы мен „Мирас“ халық университетінде жүргізіледі. Ұлттық оркестр, би ансамблі және халық театры құрылды. Айтыскерлер мен жыршы-термешілер мектебі жұмысын бастады. Қазақстан Республикасының еңбегі сіңген әртістері Секен

Тұрысбеков пен Феруза Жолымбетова бастаған талантты жастар „Өнерпаз-94“, „Ой-дода“ және „Студенттер көктемі“ байқауларында өнерлерін көрсетті. Ал, халқымыздың материалдық және рухани мұраларын өскелең өркенге таныстыруды өзіне жүктеген „Мирас“ университеті екі жылдың ішінде 50-ге жуық кездесу өткізді.

„Қазақ тілі“ қоғамының іс-қимылы да бөлім назарынан тыс қалған емес. Университеттің аты мен затын өзгертуге петиция (қол жинау) жасаудан бастаған қоғам қазір „Ғалым-ұстаз“ және „Ғұлама“

буклетін (бүктемесін) тұрақты шығарып тұрады. Ал, „Жаныңда жүр жақсы адам“ мен „Түсау кесер“ кездесу кештеріне шақырылған қонақтар қанша ма? Қазақ теле-радио корпорациясының „Ар“ және „Замана“ студияларымен өткізілген „Арақ атаңнан қалған ас емес“, „Тәлім көзі танымда“ және т.б. с.с. пікір-талас сұхбаттары ше? Жылда факультет-факультет болып жарыса-таласа тілетін көз жауын алар киіз үйлері бар „Наурыз“ мерекесін өткізу рәсімі дәстүрге айналғаны қуантарлық жәйт. Ұяшықтары тынымсыз жұмыс жасайтын қоғамның тәрбиелік

нышаны „Ақотау“ бөлмелерінде көрінуде.

Бөлім сонымен бірге университет газетіне қолқабыс көрсетуде. Мұражайдағы жәдігерлік құжаттардың классикалық үлгідегі айшықтануы мен тақырыптық сабақтастығына материалдар сұрыптауға және көркемдеуге қатысып, тілдік нормамен жазылуы және ұлттық қолтаңбаны сақтауды қадағалауда.

Университеттің мерей тойына дайындықтың басты парызы бөлім иығына түсті десек артық емес. Тимирязев көшесінен кіре берістегі салтанатты гүлзардың бір жағына университеттің өзінен бастап барлық факультеттер анықтамасы жазылған ілмелер сап түзді. Қолдан Әл-Фараби бет-әллеті бедерленіп, Әл-Фараби даңғылында ашылатын Оңтүстік арқаға дайындалды. Тойдың шақыру қағазынан бастап университеттің тарихы мен буклеті (бүктемесі), ғылыми-теориялық мәслихаттың бағдарламасы мен баяндамалар жинағы, анықтама-ақпараттық „ҚазМУ хабаршысы“, қойыншысы, осы сияқтылардың бәрине де бағдар әліміз жеткенше іс-көмегімізді көрсеттік. Университет жөнінде түсірілген документті фильм мен видеофильмдердің желісін жазуға қол ұшын бердік. Мерейтойға қатысушылар тамашалайтын концерттік бағдарлама атқарылған кыруар істің шашуы іспеттес.

Аталмыш атқарылған іс-шаралар бөлімнің тек тіл саясатымен ғана емес, тәлім-тәрбие және үгіт-насихат пен айналысып отырғанын, сондай-ақ, ол жүргізіп отырған жұмыс аясының кеңейгенін, яғни Тіл және тәлім-тәрбие комитеті дәрежесіне өскенін көрсетеді. Ендеше, тіл қасиеті көтерілер шақ туды.

Өз тілшіміз

Қазақ тілі мен әдебиеті оқытушыларының республикалық кеңесіне (1957) қатысушылар.

Өзіңді өзің қолға ал

Экономика факультетінің деканы Ержан Байғожаулы Жатқанбаев-пен сұхбат.

- Ержан аға, қазіргі біз өмір сүріп жатқан қоғамның кескін-келбеті еңбектеген баладан еңкейген көрігі дейін таныс. Қалтасы бай, қайырымға кедейлері құдайын ұмытып, керісінше қайырымға бай, қалтасы кедейлері дәрмен-сіздіктен күлшылық қылар құдайларын қайта тауып, еріксіз пірәдарлыққа көшкен сыңайлы. Осы екеуінің арасындағылар қалың көпшіліктің көзіне өздерін біресе бұлай, біресе алай көрсетіп тұрақсыз сезім сыйлауда. Мұның ара-жігін ашып, жұртшылықтың жүрек қағысын орнықтырып, сенімін нығайтуда біз басқарып отырған факультетте даярланатын келешек кәсіпкерлердің де сенігі тиері мәзсіз. Осы жөнінде аз-кем сәлұмат бере кетсеңіз?

- Біздің факультет көптеген өзгерістер мен жаңартулардан кейін 1991 жылдың қазан айында „Экономика және әлеуметтану“ болып қайтадан құрылған болатын. Елімізде байқалып жатқан экономикалық жағдайларға, заманның талап-тілегіне сай, бұл мамандыққа көзқарас күн сайын жаңа міндеттер жүктеп келеді. Енді, қазіргі жай-күйіне тоқталатын болсақ, мұнда экономика

теориясы, халықаралық экономикалық қатынастар, әлеуметтану, бизнес және менеджмент, басқару жүйесін мемлекеттік реттеу, коммерция және маркетинг секілді алты түрлі бөлімде мамандар даярланады.

Бұрыннан келе жатқан экономика теориясы бөлімінде магистрлікке оқытуға мүмкіншілік бар. Халықаралық қатынастар бөлімінің 15 түлегі былтырғы көктемде бітіріп шығып, жоғарғы министрліктің әртүрлі салаларына қызметке жіберілді. Әлеуметтану бөлімі, амандық болса, биыл өз түлектерін үшінші рет ұшырғалы отыр. Бизнес және менеджмент бөлімінде 70 студент 3 курста оқып, білім алуда. Кейіннен қосылған екеуі - Мемлекеттік реттеу мен коммерция және маркетинг бөлімдері республика жоғарғы оқу орындары ішінде алғаш рет біздің университетте ашылды. Бүгінде 30 студент дәріс тындайды. Соңғысында даярланатын мамандардың бір ерекшелігі - тек, өнім өндіру саласында ғана емес, оны тұтынушыларға жеткізу, тарату жұмыстарын да қоса қамтиды.

Факультетте әртүрлі дәрежедегі 59 оқытушы дәріс береді. Студенттер 4 кафедраға бөлініп маманданады. Биылғы жылғы студенттер құрамына қабылданған 200

жеткіншектің 76-сы орта мектепті алтын медальмен үздік тәмамдағандар болуы да көп нәрсені аңғартса керек.

- Университеттің 60 жылдық мерекесіне қандай тарту-таралғыларыңыз бар?

- Арамызда өнерпаз шәкірттер жетерлік. Жас оқытушы Н. Саттаровтың жетекшілігімен жеке концерттік бағдарлама әзірленуде. Сонымен қатар, демеушілеріміздің көмегімен еңбегі сіңген ардагер ұстаздарға арнайы сыйлықтар әзірлеп, университет асханасында бір әсерлі кеш өткізбекшіміз. Осынау үлкен тойдың құрметіне жай-күйі төмен студенттерге қаржылай көмек көрсетсек дейміз. Оқу құралдарының тапшылығына байланысты, баспахана ашып, өзімізде кітапшалар шығармақпыз. К. Нәрібаев жолдас бірқатар шет мемлекеттерде болып, компьютерлік жабдықтар, жаңа оқу кітаптар аудармалануды қажет етеді. Кейбір шет тілін білетін оқытушылар оқу құралы ретінде пайдаланып та жүр. Айта берсе, іске асырсақ деген жоспарларымыз баршылық. Заман ауқымы түзелсе, келешекте жағдайымыз жақсарар деп ойлаймыз.

- Қазіргі жүргізіліп жатқан саясатқа экономист ретіндегі көзқарасыңыз? Қазақстанның таяудағы тағдыры қандай болмақ?

- Қазір экономикалық жағдай өте қиын. Күннен-күнге қожырап бар жатқан қоғамымыз халықтың үмітінен гөрі күдігінің басым болуына себепші болуда. Бұл тығырықтан шығу үшін тек қана өз күшімізге сену - әсіресе ойлаушылық. Дүниежүзіндегі дамыған, алдыңғы қатарлы мемлекеттердің барлығы да өзгелерге сүйену; қолтықтасу арқылы өзін жоғары көтерген. Қаншама байлықтың үстінде отырғанымыз бен, игерілмеген қазына - қашпаған сиырдың уызынан дәмету.

Бүгінде жетістікке жетудің бір жолы деп, жаппай жекешелендіру белең алуда. Бұл әдіспен кәсіпорындарымыз аяғынан тік тұрып кетеді деу - асығыстық. Ол үшін нақтылы орындалатын нақтылы заң қабылданып, мемлекеттік көзқарас түзелуі қажет. Жекешелендіру барысында шаруашылықтың мүмкіндігін ескеріп, егер оған әлі дайын емес болса, қыстамау керек. Осы әдісті желеу етіп, таланттарға салу етек алып бара жатқан тәрізді. Олардың техникалық мүмкіндігін, тұрмыстық; мәдени-ағарту, медициналық шаралардың қамтылуына көңіл бөлгеніміз жөн. Бұл жөнінен елменің көптеген озық елдерінен артық болмасақ, кем түспейміз. Оны әрмен қарай дамыту, жетілдіру

болашақтың, сіздер мен біздердің еншімізде. Мемлекеттің Қазақстанның осынау өтпелі кезеңнен аман-есен өтіп, гүлденген, іргелі мемлекетке айналуына сеніммен қараймын. Тек бұл үшін қолда барды қадірлеп, іске асыра білейік.

- Нарық қыспағы кім-кімге де оңай соғып жатпағандығы белгілі. Десе де, өзін алдап өмір сүргендей болып жүрген кейбір ойлана білетін жастарыңызға қандай жұбату айтар едіңіз?

- Отырып алып ақыл айтқанды айтушы ұнатқанымен, тыңдаушыға керісінше әсер етуі мүмкін. Дегенмен, “Дұрыс ойлана білгеннің бәрі дұрыс әрекет жасай бермейді”. Ойлана білудің жалғыз өзі аздық етеді. Алды-артын ақылмен бажайлап алып, іске кіріскені дұрыс. Қарап отырмау қажет. Бақыт деген ағашта өсетін тұрған алма емес, топ еткі түсе қалатын. Оқып-үйрену, еңбек ету, іздену... тағы да іздену! Өзіңді - өзің қолға алғанда ғана сыйлаған қасіретті дерттің беті қайтады.

- Әңгімеңізге рахмет!

Сәндібек Жұбаниязов, журналистика факультетінің 4 курс студенті.

Университет факультеттері:

Механика және математика факультеті.

Факультет бұрынғы математика (1934) мен механика және қолданбалы математика (1975) факультеттерінің бірінен (1994 ж.) құрылды.

Қазіргі факультетте 17 кафедра бар. Оларда 162 оқытушы жұмыс атқарады.

Студенттер және профессор оқытушылар құрамы оқу және ғылыми зерттеу жұмысында ірі ЭЕМ: ЕС-1045, ЕС-1046, ВЦ дербес электрондық есептеу машиналарымен жабдыталған. IBM PC/AT, XT, Искра 1256, Искра 1030 және басқа да машина түрлерін кеңінен пайдаланады. Кейбір кафедраларда ПЭВМ класты „Ямаха2“, „Нейрон“, „Мера“ дербес есептеу машиналарымен жабдыталған тәжірибеханалары бар.

Физика факультеті.

Факультет құрамында 8 кафедра (жалпы физика, теориялық физика, оптика және плазма физикасы, жылу физикасы, ядролық физика, қатты дене физикасы, космос және радиациялық физика, физикалық гидродинамика) және экспериментті және теориялық физика ғылыми зерттеу институты бар. Факультетте оқыту мемлекеттік және орыс тілдерінде жүргізіледі. Бұдан басқа түлектер физика бакалавры, физиканы ағылшын тілінде өткізуге рұқсат квалификация беретін арнайы бөлім бар. Оқу мерзімі 5 жыл. 1970 жылдан кешкі физика-математика факультеті жұмыс жасайды.

Биология факультеті.

Биология факультеті 1934 жылы ұйымдастырылды. Бұл оқу және ғылыми жұмыстар жаңа бағыттарының дамуына, теориялық проблемаларды жасауға, жаңа лекциялар, оқулық тарнографиялар шығаруға мүмкіндік береді. Факультет қарауындағы алып қондырғылар тек қана ғылыми зерттеулер үшін емес, сондай-ақ студенттерге дәріс беруге пайдаланылады. Факультетте 10 оқу кафедрасы бар: ботаника, өсімдік биохимиясы және физиологиясы, адам және жануар физиологиясы. Молекулалық биология және генетика, гистология, цитология, микробиология, биофизика және биохимия, экология және топырақтану, биология пәнін оқыту методикасы.

География факультеті.

География (бастапқыда геолог-географияның) факультеті 1947 ж. тамыз айында ұйымдастырылды. Бірінші студенттер қабылдау (50 адам) рәсімі 1948 жылы болды. Геофакта 5 кафедра бар. Бүгінде студент түлектерден төмендегідей мамандықтар бойынша даярланады: „География“, „Құрылым гидрологиясы“, „Метеорология“, „Орталық қорғау және табиғат

ресурстарын тиімді қолдану“. 1992 жылы факультет географ-мамандарын қос баспалдақты оқыту әдісіне көшті. 1 баспалдақ - география бакалавры, оқу мерзімі 4,5 жыл. 2 баспалдақ - жоғары оқу орындарына және ғылыми-зерттеу мекемелеріне географ магистрлар дайындау. Оқу мерзімі 1,5 жыл.

Қазіргі уақытта факультеттегі 66 оқытушының ішінде 5 ғылым докторы, 30 ғылым кандидаты бар. 1956 жылдан факультет сырттай оқу бөлімінде мамандар дайындайды. 1990 жылы „География“ мамандығы бойынша күндізгі және сырттай оқу бөлімінде қазақ бөлім ашылды.

Химия факультеті.

1934 жылы қыркүйек айында химия факультеті ашылды. 1957 жылы факультетте кешкі бөлім құрылды. Күндізгі оқу бөлімдерінде сабақ екі тілде 1958 жылдан, кешкі бөлімде 1992 жылдан бастап жүргізіледі. Қазіргі уақытта 11 кафедра, 1 проблемалық, 1 салалық, 2 ұжымдық қолданудағы лаборатория, физика-химиялық зерттеу методты және химия саласындағы ғылыми зерттеудің автоматты жүйелік лабораториясы қызмет етеді. Факультет жанында жаңа технология мен материалдар институты бар.

Тарих факультеті.

Тарих факультеті 1948 жылы құрылды. 2 мамандық бойынша: бакалавр тарихшы - 1 баспалдақ, оқу мерзімі 4 жыл, тарих магистры - 2 баспалдақ, 2 жыл және халықаралық тарихшы, оқу мерзімі 5 жыл, мамандар даярлайды. Студенттер 7 кафедра бойынша мамандандырылады: қазақстан тарихы, ТМД елдері тарихы, жаңа және қазіргі заман тарихы, халықаралық қарым-қатынас, саяси ғылымдар тарихы мен теориясы, археология және этнология, деректану және Қазақстанның история-графиясы.

Факультеттің профессор-оқытушылық құрамында - 13 профессор, ғылым докторы, 37 доцент, ғылым кандидаты бар.

Жоғары дәрежелі маман дайындау үшін факультетте оқу-методикалық кабинеттер, археологиялық және этнографиялық музейлер, Жамбыл облысында археологиялық база құрылған. 1966 жылдан сырттай оқу бөлімі жұмыс істейді.

Филология факультеті.

Филология факультеті 1935 жылы ашылған. Қазіргі кезде факультетте мамандарды даярлау екі баспалдақ түрінде: филолог-бакалавр (оқу мерзімі 4 жыл), филолог-магистр (оқу мерзімі 6 жыл) жүзеге асады. Факультетте „Қазақ тілі және әдебиеті“, „Орыс тілі және әдебиеті“, „Қазақ тілі және әдебиеті орыс мектебінде“, „Орыс тілі және әдебиеті ұлттық мектептерде“, „Әдеби

аударма“ мамандықтары бойынша даярланады. Факультетте қызмет ететін 139 оқытушының 15-і профессор (оның ішінде 3 академик және ҰҒА-ның мүше-корреспонденті), 59 доцент.

Дәріс оқу үшін ҚР ҰҒА-ның ғалымдары, сонымен бірге шет ел ғалымдары шақырылады. Факультет оқытушылары да басқа мемлекеттер шақыруымен (АҚШ, Қытай, Түркия т.б.) дәріс оқиды.

Факультетте Республикалық „Филолог“ ассоциациясы, жастар ғылымға өздерінің алғашқы қадамдарын жасайтын студенттік ғылыми қоғам және әдеби бірлестік жұмыс істейді. Сырттай және күндізгі оқу бөлімдері бар.

Заң факультеті.

Факультет 1955 жылы құрылып, 11 кафедрада 1 ҚР ҰҒА-ның корреспондент-мүшесі, 12 профессор, 36 доцент, 14 ғылым кандидаты, 30 аға оқытушы жұмыс жасайды. Криминалистика кафедрасының жанында студенттердің практикалық сабақтарда білімін тереңдететін криминалистикалық лаборатория бар. Факультет бакалавр-юрист және магистр даярлайды.

Философия және саясаттану факультеті.

Факультет 1991 жылы қыркүйек айында құрылған. Факультет құрамына 3 бөлім - саясаттану, философия, психология және кафедра мен лаборатория кіреді.

Қазіргі кезде факультетте 8 профессор, 31 доцент, 15 ғылым кандидаты жұмыс істейді. Факультеттің материалдық базасына аудиториялық қор, екі кабинет пен жалпы психология бойынша лаборатория кіреді.

Философия мен саясаттануды оқытудың сырттай түріне мамандарды даярлау жүзеге асады.

Физика факультеті.

Факультет құрамында 8 кафедра (жалпы физика, теориялық физика, оптика және плазма физикасы, жылу физикасы, ядролық физика, физика, қатты дене физикасы, космос және радиациялық физика, физикалық гидродинамика) және теориялық физика ғылыми-зерттеу институты бар. Сабақтарды 70 жоғары білімді оқытушылар, оның ішінде ҚР ҰҒА-ның 1 академигі мен корреспондент-мүшесі, 12 ғылыми доктор, 50-ден астам ғылым кандидаттары жүргізеді. Маман-физиктерді дайындау факультетте қос баспалдақты жүйе түрінде өтеді. Бірінші баспалдақты оқуда (4 жыл) факультет бакалавр физиктер дайындайды.

Шығыстану факультеті.

Факультет 1989 жылы филология факультетінің құрамындағы араб тілі бөлімшесі негізінде құрылды. Бастапқы кезде онда бір кафедра және 120 студент болды. Қазір факультет құрамында 4 кафедра жұмыс атқарады, 350 студент оқиды. Факультетте филология және тарих бөлімдері бар.

Научной библиотеке КазГУ - 60 лет!

Научная библиотека Казахского государственного национального университета; основанная в 1934 году при его открытии, является в настоящее время в Республике Казахстан самой крупной вузовской библиотекой.

Фонд насчитывает более 1,5 миллиона томов. На 10 абонементов и в 5-ти читальных залах обслуживается около 16 тысяч читателей, которым ежегодно выдается более 1 миллиона изданий.

Многие профессора, доценты на протяжении ряда лет являлись и являются ее читателями, их научные труды, открытия сделаны с помощью библиотеки.

Библиотека постоянно в поиске новых методов работы, направленных на совершенствование технологии обслуживания, например, сейчас здесь серьезно занимается автоматизацией библиотечно-библиографических процессов и в программе компьютеризации университета библиотеке отведено определенное место.

За 60 лет в стенах университета работало много преданных делу и оставивших след в ее истории людей. В настоящее время руководит библиотекой Абулкаирова Евгения Джумадиловна, проработавшая более 28 лет в системе вузовских библиотек. Ветеранами библиотеки можно назвать заведующих отделами Тращей Н.И., Туммбаеву Г.А. Более 20 лет проработали в библиотеке заместитель директора Разуваева Л.И., заведующие секторами Бурибаева М.М., Кожабаева Т., Семенова Н.И., главные библиотекари Малтабарова М.С., Рахимова С.П., Заведующие отделами Утянова К.С., Нуррахметова Б.М., Исаева У.К., Коразова А.Е.

И ведущие специалисты библиотеки, и молодые сотрудники, которые в настоящее время составляют более половины коллектива, во главу своей работы ставят интересы читателей. Стремятся создать благоприятные условия на всех пунктах обслуживания и чутко реагировать на все запросы читателей.

Өмірі толы өнеге

Үкімет қамқорлығына алынып, оқып-білім алған Шағила 1940 жылы тағдырдың желі оңынан тұрып, қасиетті қара шаңырақ Қазақ мемлекеттік университетінің филология факультетінің студенті болып қабылданады. Содан 1941 жылы I-курс аяқтап, соғыс басталған соң құрбыластары тәртізді бұл да майданға өз еркімен аттанады. Шағила апайдың бүгінгі күнге дейін өзінің екінші үйіне болып кеткен білім ордасы Қазақ Мемлекеттік Университетімен байланысты өмірі алғаш міне, осылай басталып еді. Он сегізге толған-толмасында иығына қару асынып, бораған оқ, лаулаған оттың арасында жаумен айкасып, талай бет халқы үшін өлімге бас тігіп, әр күні әр сәті қатерге толы майдан жолын Қырым мен Керчті азат етуден бастап, Берлин де жеңіспен аяқтаған Шағила апайдың соғыстағы өмірі әрине том-том кітап етіп жазуға тұрарлық. Соғысты аяқтап келген Шағила қайтадан сол қара шаңырақ - Қазақ университетінің тарих факультетіне оқуға түсіп, оны 1949 жылы ойдағыдай аяқтап шығады.

Ол кезде әсіресе қазақ жастарының оқу-білімге деген құлшынысы керемет еді ғой, - дейді өткеннің парақтай әңгіме қозғаған Шағила апай, - соғыстан соң тұралап қалған экономика кезінде біздер студенттер қара нан мен қара суға қанағат тұтсақ та, оқу-білім алуға еш қанағатты рбiлмедік. Сусап кенесезі кеуіп тeлiп, мөлдір булаққа бас қойған хош-олаушыдай білім дегенде (тығымызды да ұмытып кетуші еді. „Білім мен еңбек егіз“ деген особды ту еткен біздер еңбекті де достық сыбана істүші едік. Қазіргі впосл бiрi мен Байтұрсынов университетіндегі университеттің №3 корпусын әлі есімде, 1947 студенттер өз қолымызбен

тұрғызып едік. Осы күні қасынан өтсем, бәрі-бәрі көз алдыма елестеп кетеді. Әсіресе менің бүгінде халқымыздың асыл ұлдарының бірі ретінде саналатын терең білімді ғұлама ғалым Ермұхан Бекмаханұлы ермахановтан дәріс алған кездерім білім жолындағы ең бір жарқын күндерім деп есептеймін. Ермұхан Бекмаханұлы үлкенмен

де, кішімен де, ғалыммен де, қарапайым еңбек адамымен де тіл табысып, сөйлесе алатын үлкен жүректі ұстаз еді. Ол студенттерді өзімен тең дәрежеде санайтын, тіпті кейде үйіне де шақыратын. Дастархан басында да айтатын тарихымыз жәйлі әңгімелері аудиторияда оқытын лекциялардан еш кем емес. Көмулі жатқан қилы-қилы өкікке толы тарихымыздың архивіне жан-жүрегіміз егіле үңілу біздердің көбімізге міне, сонда пайда болған болатын. 1949 жылы университетті бітіргендегі менің диплом

жұмысым тұңғыш этнограф-тарихшымыз Ш.Уәлиханов жайында болуы да Бекмаханов және дипломдық жетекшім болған әйгілі Жиренше шешеннің немересі доцент Әбусәгіт Жиренше тәртізді қазақ тарихының бурмаланбауына жанайқайымен шырылдай қарсы тұрған есіл азаматтырдың әсері-тұғын.

1952 жылы Академияның қасындағы Қазақстан тарихы институтының аспирантурасын бітіріп шықтым. Сол жылы Қазақ университетіне қайта оралдым. Қазіргі Бөгембай батыр көшесінде университеттің бас оқу корпусы орналасқан еді. Академик С.Б.Бейсембаев өз кафедрасына шақырды. 1955 жылы ол Орталық Комитетке ауысты да оның орнына келген кафедра меңгерушісі мені бір айдан соң шаттан қысқартып тастады. Алайда 6 айдан соң университеттің оқу бөлімінің проректорының орынбасары Сембасұттың арқасында қызметке қайта оралдым. Көп ұзамай қазақ ауылының өркендеуі жөнінде ғылыми еңбегімді бастадым да, ұзақ жылдардан соң 1963 жылы ғана кандидаттық қорғадым. Көп қиындықтар мен көз майымды тауыса жүріп жеткен ол бір күндер де менің жадымда ұмытылмастай қалып қойды. Өйткені, менің сол күнгі қуанышыма Е.Бекмаханов, Ғ.Әбішұлы, Б.Момышұлы тәртізді қазақ тарихында қалған ірі тұлғалар ортақтасып еді. Маған бір жағы жезде болып келетін Бауқең (Б.Момышұлы) сол күні бір топ зиялы қауымды шәйға шақырды. Ондай бас қосулардың өзі үлкен тойға бергісіз еді ғой, шіркін. Бекмахановтың әзілшештігі, әншілігі, әңгімешілігі бәрімізді елтіп әкетуші еді. Бір ол емес бәрі де шетінен ән салып, би билеп кететін. Осылайша менің университеттегі ыстығы мен суығы кезектескен ұстаздық өмірім жалғаса берді. 1973 жылы Мәскеуде докторлық диссертациямды қорғап шықтым. Тағдырдан көрген теперішім аз болмаса да, нәзік жүректі әйел заты болсам да менің де алдымды кес-кестеген қарау ойлы жандар аз болған жоқ. Қайсы бірін айта бересің, алайда „Аққа құдай жақ“ деген бар емес пе?! Әйтеуір, еңбегім еш болмағанына мың-мың тәуба етемін...

1986 жылдың наурыз айында

орталық комитет жолдамасымен Жезқазғанда лекция оқып жүрген ем. Үш күннің ішінде құжаттарыңды дайында деген хабар жетті. Сөйтсем, Білім министрлігі (ол кезде Білім министрі К.Нәрібаев еді) мені Еңбек қызыл Ту орденіне ұсынған екен. Мың бейнеттің бір зейнетін көрген де адам үшін үлкен рух емес пе, кедімгідей маржайып қалдым. Бұдан соң 1986 жылғы желтоқсанғы қанды оқиғасынан басталған ұлы өзгерістер кезеңі ендігі жерде жастарға, келер ұрпаққа тарихтан нені оқыту керектігін мәселе етіп қойды ғой. 1990 жылдан өз басым бір жола қазақ аудиториясын тандап алдым да, саяси тарихқа көшкен мезгілде негізінен менің алған бақытым Алаш қозғалысы болды. Алашордашылар жәйлі әділін жазу және ұлттық этносимызды сақтап қалу жолында жандарын пида еткен әр Алаш мүшесін бүгінгі ұрпаққа, келешекке таныта беру әр тарихшының борышы деп білемін. Бүгінде сонау ерте заманның өзінде-ақ әлемді аузына қаратқан ғұлама ғалым бабамыз Әл-Фарабидің есімін алып, өз алдына автономды білім ордасы ордасы болып отырған, менің екінші үйім болып кеткен алтын уәм - өз университетімдегі ендігі бар арманым жас ұрпаққа өз халқының жабулы жатқан тарихының тереңінен сыр суыртпақтап, көкіректеріне қуя беру, - деді Шағила апай тағдырдың сан қукайын көрсесе де мойығандықтың беогісін білдірмейтін ажарлы жүзі мен мұң тұманын серпіп тастар өткір де ұшқынды жанарынан жанға жәйлі жылылық төге күлімдей қарап.

Шахмет Оразымбекұлы журналист

Мы не зовем на баррикады

В декабре прошлого года мы приняли устав на учредительной конференции. Выходя из старой системы профсоюзов, мы объявили себя независимыми, свободными. Однако, мысля все же категориями старых профсоюзов, сделали наш устав по старым профсоюзным меркам. Здесь нет ничего предосудительного. Я образно всегда говорю: "госпрофсоюз" - это наши родители. Уходя в большой свет, дети берут из семьи и положительное и отрицательное и лишь с годами набираются опыта.

Наши члены профкома проводят многочисленные встречи как в первичках, так и вне пределов КазГУ. Да, действительно, работая с людьми в массах, мы пришли к выводу, сделав шаг вперед, нельзя останавливаться. Изучая работу многих профсоюзов Алматы, мы определили свое место и во всеуслышание заявили о центристской позиции. Давайте вспомним историю. Действительно, людей всегда привлекают или крайне левые, или крайне правые позиции. В истории КПСС центризм называли болотом. Но ведь все наши известные сегодняшние партии имеют до удивительности похожие политические платформы - центристские. И это не случайно. В душе мы все или

левые, или правые. Но сознанием пониманием, нельзя быть экстремистами в наших условиях: звать людей на баррикады, которые ничего не дадут сегодня, или быть карманными и тихо существовать до следующих отчетов и выборов. И не случайно мы даем ежемесячную информацию о работе профкома. Рядовые члены профсоюза должны знать: мы не сидим сложа руки.

Центризм, в нашем понимании, большой шаг вперед. Мы не можем в сегодняшних условиях быть сильным западным профсоюзом, но и быть такими "социалистическими", как в прошлом, тоже нет. Надо брать положительное и там и здесь.

В чем же суть реорганизации? Мы определили три направления:

1. Главные задачи:

1) Совместно с администрацией работа над увеличением заработной платы и своевременной ее выдачей. Достойная заработная плата и человеческие условия труда.

2) Коллективный договор. Равноправное партнерство в нем.

3) Социальная защита трудящихся - это справедливое решение всех вопросов в университете.

И если сейчас две первые задачи нам в университете понятны и мы постоянно работаем в этом направлении, то с третьей происходит постоянная

метаморфоза, и вот почему.

Наш профсоюз до сих пор не бросает распределительные функции. И не потому, что это нам выгодно, терять позиции не хочется. А потому, что сознание рядовых членов профсоюза к этому не готово. Мы плохо еще работаем в первичках, да и просто многие не понимают роли и значения профсоюзов, особенно в настоящее время.

Не дал путевку или материальную помощь - зачем нам тогда профсоюз? - считают многие члены профсоюза. Идя к другой политической системе, боюсь ее назвать капиталистической, потому что сильно сомневаюсь к чему мы идем, мы должны перестраиваться. Кто этого не сделал, тот погибнет, выживут лишь сильнейшие. Главное в социальной защите - это уверенность в том, что мы будем иметь работу. Не будешь сокращен или уволен. За тобой - твой профсоюз. А распределительные функции, социальная защита малообеспеченных, пенсионеров - это работа социально-экономических отделов.

II. Сильная первичка - сильный профком - сильный председатель. Один в поле не воин. Профком постоянно реорганизуется. Идет жесткий отбор. Для того, чтобы быть профессионалами в работе, они должны раскрыть себя во всех начинаниях, и работающие в

профкоме знают, председатель дает поручения разного характера, проверяя не только умение выполнять работу, но и инициативу, умение сказать правду и не только на заседании профкома, постоять за интересы рядовых членов профсоюза везде и всюду. Профессионалы должны получать заработную плату. Быть на контракте. Тогда я, как председатель, Вы, как члены профкома, спросите, а что ты сделал, получая зарплату из наших профвзносов.

Задача сегодняшнего дня - усиление роли первичек. Здесь несколько путей. Наши "профи" уже начали работу в этом направлении.

III. Справедливое решение вопросов и в обществе и в целом.

Мы - независимый профсоюз. Мы не можем быть сегодня на уровне первички, как были всегда в прошлом. И наша работа по сотрудничеству с другими профсоюзами воспринимается по разному.

Мы активно вторглись в общественную жизнь города и страны. Нас знают, уважают, считают с нашим мнением. Мы имеем возможность выступить в средствах массовой информации, имеем одну полосу в "Казак Университеті". Наш руководитель пресс-центра М.Мукашева поддерживает связи со всеми газетами, радио и телевидением. Наш главный оргвик -

Т.В.Кириллов держит руку в пульсе профсоюзной жизни республики.

Международные связи пока мизерны. Контакты телефонные и письменные с Кыргызстаном, Узбекистаном. Между этими контактами - это не просто выезды, о-либо за границу, пусть даже в страны СНГ. За этим кроется очень многое.

Нужен ли нам сильный и знающий профсоюз? Если нужен, то надо общаться, нужны международные связи. Но из-за отсутствия средств мы в настоящее время этого сделать не можем.

Я всегда придерживаюсь этого мнения, что наш караван идет и идет очень хорошо. За год мы сделали огромный рывок вперед по всем направлениям. Реорганизации профсоюзного движения республики. И не смотря ни на что, я уверена, время рассудит и покажет, что будущее за нашим независимым профсоюзом работников КазГУ!

9 Декабря двойной праздник - 60 лет КазГУ и 1 год нашему профсоюзу.

С праздником, дорогие члены профсоюза работников КазГУ им.Аль-Фараби!

Л.С.Ахметова
Председатель профсоюза КазГУ

„Мирас-Әлемсистем“ халық университеті.

1993 жылдың желтоқсанында Әл-Фараби атындағы Қазақ Мемлекеттік Ұлттық университеті жанынан „Мирас“ атты халық университеті ұйымдастырылған болатын. Сонан бері университет жоспарлы түрде жиырмаға жақын дәріс пен кездесулер өткізіп, оған мыңнан астам оқушы мен оқытушылар, студенттер және Алматы шаһарының азаматтары қатысты. Дәріс пен кездесулерді университеттің профессорлары мен Ұлттық Академияның ғалымдары жүргізді.

„Мирас“ халық университеті мен „Әлемсистем“ корпорациясының дербес Қазақ Республикасының халықтарын, әсіресе жастарын жаңа заманға сәйкес тәрбиелеуде жүргізіп жатқан жұмыстары бір-біріне жақын болғандықтан 1994-1995 оқу жылынан бастап Қазақстан Республикасы білім Министрлігі, Әл-Фараби атындағы Қазақ Мемлекеттік Ұлттық университет және „Әлемсистем“ корпорациясы „Мирас-Әлемсистем“ халық университетін қайта ұйымдастырды. „Мирас-Әлемсистем“ университеті 1994-1995 оқу жылына арналған дәріс кестесі бойынша жұмыс істейді. Айына бір рет дәріс оқылып, бір мәртебе кездесулер өткізіледі. Дәрістер университеттің белгілі профессорларының қатынасуымен жүргізіледі.

Жастарды білімге кең көлемде тарту үшін жылына 4 мәртебе мектеп оқушылары мен студенттерге „Менің Отаным - Қазақстан“ атты тақырыпқа арналған сайыс (конкурс) өткіреді. Оның ережесі жасалып, бекітілді. Сайыстың бір бөлігіне арналған сурақтар газет, радио, теледидар арқылы жарияланды. Оның қорытындысы 1995 жылдың қаңтарында шығады.

„Мирас-Әлемсистем“ халық университетінің ректоры, профессор У.Х.Шәлекенов

Көненің көзін жиырма жыл іздеп...

Өскен елдің адамзат тарихында алатын орнын білу үшін, оның бүгінгі көрінісін өткеніне үңілесің! Университетке келген әрбір оқушы, зиялы азамат көзімен көріп, ел тарихынан мәлімет алатын бір орын бар. Ол тарих факультетінің жанынан ашылған археология, этнография мұра жайлары. Музейі сонау 1974 жылы профессор У.Х.Шәлекенов басқарып, археологтар Н.Алдабергенов, М.Елеуов қатысып, қазығын қалқан университеттің археологиялық экспедициясының жұмысының нәтижесі еді. Алғашқы рет Жамбыл облысының Шу ауданы Баласағұн шаруашылығы жеріндегі орналасқан Ұлы Жібек жолының бойында орналасқан көне "Ақтөбе" деп аталатын қаланың орны қазба жұмысы үшін таңдап алынды.

Сонан бері жыл сайын студенттер жазда 60-80 жас тарихшы қазба жұмысын жүргізіп, археологиялық зерттеулер тәсілін үйренеді. Тапқан олжаларын музейге, факультетке әкеліп, ғылыми сараптаудан өткізеді.

Археологиялық экспедицияның жиырма жылдық зерттеу жұмыстары қазір қазак жерінің көп жерін қамтып отыр.

Археологтар Н.Алдабергенов, М.Елеуовтер Жамбыл, Оңтүстік Қазақстан, Қызыл-Орда жерлерінде сонау тас дәуірінен бастап орта ғасырға дейінгі ескерткіштерді зерттеуде. Белгілі археолог А.Оразбаев, профессор Ә.Төлеубаев Семей, Шығыс Қазақстан жерлерін зерттеумен айналысатын отрядты басқарып келеді. Онда қола дәуірінің ғылымға белгісіз ескерткіштері ашылып отыр.

Н.Алдабергенов

Спортивная жизнь КазГУ

Кафедра физического воспитания КазГУ начала отчет своей деятельности с далекого 1934 года. Тогда она называлась кафедрой военных дисциплин и физической культуры. Упор тогда ставился на военно-патриотическую работу студентов. Это была сдача норм на значки ГСО, ПВХО, а также нормативного комплекса ГТО.

После войны военно-физкультурной кафедре пришлось начинать свою деятельность практически с нуля. Многие преподаватели и студенты, являющиеся костяком спортивной жизни КазГУ не вернулись с фронта. При отсутствии квалифицированных педагогов и тренеров их функции зачастую заменяли наиболее подготовленные и опытные студенты. По их инициативе были возрождены секции по гимнастике, фехтованию, легкой атлетике, лыжам, спортивному ориентированию, играм, футболу.

С 1948 года кафедра физвоспитания стала самостоятельной. Оживилась физкультурно-массовая и спортивная деятельность. Именно тогда было положено начало проведению межфакультетских спартакиад. Первая была представлена всего лишь сотней участников по трем видам спорта - волейбол, гимнастика, легкая атлетика. Сейчас спартакиада является основным спортивным мероприятием кафедры и спортклуба университета.

В 1950 году после создания студенческого спортклуба, необходимой задачей стало создание и развитие собственной спортивной базы. В разное время студенты обеспечивались отличными условиями для спортивной подготовки. Наконец в 1987 году в КазГУграде был сдан в эксплуатацию новый спортивный комплекс со стадионом. Это

позволило еще более значительно улучшить условия занятий и приблизить к спорту и физкультуре новые сотни студентов, увеличить число соревнований.

То что у университета всегда была постоянно развивающаяся собственная спортивная база позволило нашим студентам занимать высокие позиции среди неспортивных вузов бывшего Союза. Сейчас университетский спорт наступает на пятки профессионалам - специализированному вузу - институту физической культуры.

Славу университету принесло Л.Шепитько, К.Ягнюк (стрельба из лука), Г.Ли, Н.Дрекслер, Р.Габарев, М.Вязников (легкая атлетика), В.Волков (легкая атлетика), С.Бариева, Г.Полевая (художественная гимнастика) и многие другие.

Ныне коллектив кафедры физвоспитания насчитывает 52 человека. Среди них 4 заслуженных тренера Казахстана, 20 мастеров спорта и международного класса.

При спортивном клубе действуют 23 секции в которых занимается постоянно около 600 человек.

При всем при этом не хотелось бы обходить такой факт, как намотившееся снижение часов для физической подготовки студентов. Студенты первого курса занимаются уже наполовину сокращенной программе - 2 часа в неделю. Под угрозой четырехчасовые занятия для остальных курсов. Наверное не стоит объяснять, как необходимы физические нагрузки для будущих ученых, тем в последнее время нам

общее понижение здоровья студентов. По словам зав. кафедрой А.И.Арешенко, если в 1990 г. число освобожденных и зачисленных в медицинские группы по состоянию здоровья студентов составляло внушительную цифру 17,2%, то в нынешнем году она составляет 21,4%. Есть над чем подумать, не отвлекаясь на громкие успехи.

Наш. корр.

Қазақ университеті

РЕДАКТОР ДАНДАЙ ЫСҚАҚОВ. Жауапты хатшы Шаяхмет Оразымбекулы.

АҚЫЛДАСТАР АЛҚАСЫ: Л.С.Ахметова, Ж.Д.Дәдебаев, Ә.Б.Дербісәлиев,

Ю.А.Крикунов, З.А.Мансуров, Н.Е.Симонова

РЕДАКЦИЯНЫҢ МЕНКЕН-ЖАЙЫ: ӘЛ-ФАРАБИ ДАҒҒЫЛЫ, 71, телефоны: 47-06-00

Газет Қазақстан Республикасының Баспасөз және бұқаралық - ақпарат министрлігінде тіркеліп, тіркеу туралы № 1242 куәлігі берілген.

Құрылтайшы - Әл-Фараби атындағы Қазақ Мемлекеттік ұлттық университетінің ұжымы. Таралымы - 5000 дана.